

380/44/511505

§. I.

Splendidissimam hancce spartam mihi eapropter non sumi exornandam, ut omnia, ad splendorem ejus pertinentia, adumbrare, ne dicam, vivo colore quali depingere, depicta autem repræsentare adgrederer; alioquin enim præfens opella, eo si nomine uti liceat, in ingens profecto excreveret volumen. Proinde non sum régulas, ad *Artem Criticam*, genuina tua bonaque notione consideratam, necessarias exhibiturus. Multas namque dissertationes, multos libros, quin multa etiam volumina hujus materiæ plena esse, ecquis ignorat? (a)

§. I I.

Paucos idcirco flosculos ex tam amplissimo deliciarum campo electurus decerpam, atque in honorem *Pseudo-Criticorum* spargam. Quemadmodum nempe veteres Grammatici, ut ex eorum scriptis novimus, sibi licentiam, frigida & incondita scriptorum loca taxandi culpandique, arrogarunt; ita antiquorum plurimi partem Grammaticæ fecerunt *Criticam*, scientiarum omnium difficillimam, prouti infra laudatus cl. *Vossius* loquitur. Verum autem, si rem totam perpendamus ad rationem, alios esse Criticos, alios Grammaticos, tam certum est, quam quod certissimum. (b)

§. I I I.

Est itaque *Critica* nihil aliud, nisi *scientia, aliorum scripta exacte discernendi, vel quod idem erit, sufficiente cum ratione dijudicandi*. Adeoque, sicuti ad *Criticam* rite exercendam solida aliarum scientiarum cognitio requiritur; ita non antiquorum tantum, sed recentiorum etiam scripta accuratissimo ponderanda esse judicio, nemo, sana mente præditus, atque in *Philosophia* rationali versatus, inficias ibi. Alio licet *Eustathius*, alio *Quintilianus*, alio denique alii hanc scientiam significatu insigniant, nostræ

(a) præter alios vid. *Simonius* in *Hist. Crit.* N. T. *Guilielmus* quæst in *Plaut. Clericus* in *Arte Crit.* & *Saubertus* in *Proleg.* ad N. T.

(b) Conf. *G. J. Vossius* in peculiari libro de *Philologia* Cap. VII. §. 9. p. m. 45. & Cap. IX §. 3. p. 49.

nostræ tamen periphrastica illa Doct. Clerici definitio proxime respondet: *Criticen*, inquietis, vocamus artem intelligendorum veterum scriptorum, sive numeris adstricta, sive soluta oratione utentium, & dignoscendi, quænam eorum genuina scripta sint, quæ spuria; tum etiam, quæ sint ad regulas artis exacta, quæ vero secus. Attamen summa nobis cura cavendum, ne, saltim cum de scientiis agatur, cæco impetu præcepta aliorum sequamur, priusquam ea Lydium ad lapidem examinaverimus, utrum videlicet a veritatis tramite recedant, an vero sanæ congruant rationi? Alias enim densissimæ interdum exoriuntur tenebræ, atque ita sæpenumero dulcissima, quæ tamen haud raro suavi Sirenium cantui simillima videntur, decipi cantilena possunt incautiores.

§. I V.

Inde meridiano sole clarius patet, verum *Criticum esse*, qui aliorum scripta exacte discernendi, vel sufficiente cum ratione dijudicandi pollet scientia. (c) Definitioni huic lux non exigua adfunditur ex antiquitatibus. Librarios scilicet non modo servos fuisse, sed plerumque etiam inlitteratos homines, ideoque libros ita exscripsisse, ut sensum crebro derorquerent, nec animum oculosque ad orthographiam adverterent, in confesso est. Hinc omnino necesse fuit, ejusmodi ut errores, a Librariis commissi, per viros eruditos, & quidem tam rerum, quam linguarum peritos, emendarentur vel expungerentur; qui fuere *Criticorum* nomine insigniti, quoniam codices Mss. perlegere, recensere, eorum observare mendas, nec non corrupta vel vitiosa, & supposititia vel spuria loca certis & solitis signis, quæ *notæ* & ἀθετήσεις Criticorum adpellantur, notare solerent. Quæ ex consuetudine varii classici auctores illustrari queunt. (d)

§. V.

Ex hisce autem, (§§ 4. & 3.) breviter consideratis, sua sponte fluit notio *Pseudo-Criticæ*, quæ est ignorantia aliorum scripta accurate dijudicandi; adeoque *Pseudo-Criticus* dicitur, qui aliorum scripta exacte discernere nequit. Has definitiones, experientia magistra, probant ipsa *Pseudo-Criticorum* scripta, numeris obscuriora Platonicis, præjudicatisque opinionibus offerissima. Scio quidem, *Pseudo-Criticos*, licet ingenti ignorantia mole quasi obruti sint, ejus tamen hostes videri velle infensissimos, atque hanc ob causam monumenta litterarum non solum dijudicare, sed lacerando etiam ac mutilando corrumpere. Propterea in istorum favorem talis *Pseudo-Criticæ* definitio formari possit: *Pseudo-Critica* nimirum est *superbiæ species, ignorantiam comitem habens, quæ in scriptis aliorum discernendis versatur.*

(c) Vocabulum κριτικός de sermone Dei adhibetur Hebr. IV. 12: proprie denotans *censores*, vel præditum virtute discernendi & dijudicandi. Recte ibidem redditur in Gloſs. διακριτικός, &c. Dicitur autem sermo Dei ad discernenda consilia & cogitata hominum accommodatus. Hesychio κριτικός ἐνθυμήσεων est διακρίων λογισμός. Inde Vulg. *discretor cogitationum.*

(d) Vid. Neue Acerra Philol. I. St. XI, Nachr. S. 106. & 107.

n. 2. loquitur, inter se continentur, excolere potest? Nemo sane. Ecquis ipsorum veterum scripta sine Theologiæ, Philosophiæ, Historiæ, Antiquitatum aliarumque scientiarum cognitione intelliget, ita ut ea accurate discernere queat? Nullus profecto, nisi Pseudo-Criticæ cultor. Varia, hanc rem eximie illustrantia, variis in locis largietur *Seb. Jac. Jungendres*. (i) Cum itaque scioli ipsis destituti sint scientiis, non possunt non cum umbris pugnare, umbrasque montium videre, id est, in verbis ludere. Unicum ex milenis adducam exemplum. Apud *Suet. in Jul. Cæs.* Cap. XLV. §. 2. dicitur: *Comitiali quoque morbo bis inter res gerendas correptus est*; ubi in *Mf. Vossii*, in editione *Casauboni*, *Gronovii*, aliorumque legitur *agendas*. Verum autem, si consideremus, eandem vim inesse utriusque verbo, tali si occasione adhibeatur, & naturam & notionem plane eandem esse atque communem, ita ut alterum verbum occupare alterius locum possit, nihil interest, quam eligamus lectionem, in primis cum nec euphonia nec sensus mutationem postulent. Interim tamen ejusmodi titivilitiis apprime delectantur Pseudo-Critici, ingentem auctorum probantium cumulum adgerentes, ex quibus, animum suum titillatu facillimum pascendi, ludibriumque suum stabiliendi gratia, repunt argumenta. Illis autem suaserim, ut elimatissimam *Celeb. Witboffii* orationem de *inmodico allegandi inter eruditos abusu* sibi familiarem reddant, præsertim quæ p. 10. & sqq. inveniuntur. (k) Hinc quoque sua sponte sequitur, ut maximam ætatis suæ partem in minutiis, hebeti suo plumboque stupidiori ingenio dignissimis, consumere soleant. Quocirca usque adeo evilescunt, ut passim ac propalam sint contemui, & variis in scriptis censoria notentur virgula. Sic nuperrime suorum illos meritorum merito increpuit vir quidam sagacissimus. (l)

§. XI.

Possent sexcenta alia Pseudo-Criticorum privilegia in medium producere, in primis eorum, qui scientias, captum suum superantes, suo ex ingenio judicare, easque ideo, quoniam earum rudes sunt, parvi putare, ac Sardoniis herbis amariore æstimare solent; sed

Deferet ante dies, & in alto Phœbus anhelos

Æquore tinget equos, quam consequar omnia dictis.

Manum igitur de tabula. Nam cetera, ne harum pagellarum limites excedam, recta atque involuta silentii velo relinquere cogor. Interea negari non potest, quin homunciones nonnulli, ventos reti captantes, paleamque pro tritico venditantes, in culpa sint, cur Philologicæ plerisque sordeant scientiæ? Nam Pseudo-Critici illi, inani fastu tumentes, licet ut plurimum ova ad ova adglutinent, ac de Turni oculorum disputent colore, attamen civitatem Philologicam tam parvo finiunt pomœrio, ut criticæ suæ hydropicæ (de sana autem, cui laudes damus suas, non loquor) sedem imperii adsignare

(i) In Specimine Philol. de veterum Gentilium & Judæorum Theol. Mythica, A. 1728. in 4. divulgato.

(k) Prodiit hæc oratio Duisburgi ad Rhenum A. 1738. in 4.

(l) Vid. *der Westphäl. Beobachter* Th. 2. St. 61. S. 506.

nare audeant. Hinc absterrentur Musarum cultores; hinc cæci semina odii sparguntur; hinc Musis Philologicis medius ostenditur digitus.

§. XII.

Ex antecedentibus præterea liquet, nobis si quid negotii cum falsis intercedat criticis, caute ac circumspecte agendum esse; quæ enim hominis eruditio, ea videtur hominis fides. Cum itaque Pseudo-Critici densissima caligine atque ingenti rem litterariam adficiant damno, vestrum est, *Ornatissimi Adolescentes*, ut sedulo vitetis, ac generosiori animo spernatis fortissimos illos Ajaces, a rastris ad rostra (sed sinistro omine) transcendentis, vacuumque plus nimio verticem inter astra ilico condentes. Vultisne aliquando a Pseudo-Criticorum cohorte vitrici manu recedere? eia agite, veritatem amplectimini, ratione utimini, ingeniumque ac iudicium excolite! Dura idcirco reperatis velim, difficilia suscipiatis, per rupes, per ignes, divinas Musas prosequamini, vobiscum in animo diligenter cogitantes, quam nobilis res sit mens variis ornata disciplinis!

Antequam autem huic programmati coronidem impono, candidissimos ejus Lectores facere certiores decet, die nimirum, hora locoque supra dictis *Actum* nostrum *Oratorio-Premotorium*, veluti nuncupatur, sollemniter celebratum iri, ibique suas in *Arte oratoria* vires experturos esse dulcissimos disciplinæ nostræ alumnos. Adeoque ad eos audiendos, ut, quos & ipsi, & Schola nostra, *Patronos Fautoresque* habent, si per reliqua licebit negotia, convenire, atque ita Actui nostro decus addere splendoremque velint, ea, qua decet, Attica fide & humanitate obsecramus. Ceterum in dies magis magisque placere æquis & benevolis laborum nostrorum arbitris studebimus, ita ut, quæ ad nostram pertinent palæstram, nec injucunda relatu, nec ingrata auditu, nec indigna cognitu, firmus umquam prolaturi.

